

Stakkers en wolven

Lotfi El Hamidi

STAKKERS EN WOLVEN

Uitgeverij Pluim

Amsterdam/Antwerpen

Eerste druk, februari 2026

© 2026 Lotfi El Hamidi

Omslagontwerp Dog and Pony
Typografie binnenwerk Perfect Service
Auteursfoto Merlijn Doomernik
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

isbn 978 94 934 2085 4

nur 740

www.uitgeverijpluim.nl

Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt voor
het trainen van kunstmatige intelligentie.

Inhoud

Proloog 7

Kinderen van een mindere god 15

Eigen volk eerst 29

Stenen tranen 40

De eeuwige Marokkaan 57

Intermezzo: Geen stad voor lieve mensen 75

Het went nooit 84

Slachtoffers van de slachtoffers 92

Beschaving van barbaren 104

Straatbeeld 122

Balsem voor de ziel 132

Nawoord 153

Proloog

Een sterk gevoel van déjà vu overviel mij in de weken na de grote terreuraanval van Hamas op 7 oktober 2023 en de allesvernietigende Israëlische vergelding die daar meteen op volgde. De onvoorwaardelijke steun van westerse leiders voor Israël, de retoriek over de strijd tussen beschaving en barbarij, de verdachtmaking van islamitische minderheden in het Westen – het kwam me allemaal akelig bekend voor. Toen anderhalve maand later de radicaal-rechtse verkiezingswinst in Nederland erbovenop kwam was het alsof ik in een tijdmachine was gestapt. De afgelopen twee jaar leek op een slechte film, een *remake* van het naargeestige tijdperk van na 11 september 2001, de periode waar ik in mijn boek *Generatie 9/11* poogde mee af te rekenen, want na twintig jaar werd het onderhand wel tijd voor een nieuw hoofdstuk. Zoals een goede vriend het hoopvol verwoordde: de enige weg is vooruit, er is nooit een weg terug, er is alleen de weg erdoorheen. Maar de lange schaduw van 9/11 hangt bijna vijfentwintig jaar na dato nog steeds over het land.

‘Op 11 september werd de moslim ontdekt,’ zei schrijver Abdelkader Benali terugblikkend. De een-dimensionale karikatuur van ‘de moslim’ kon sindsdien overal opduiken. Halverwege de twintigste eeuw was de moslim in Nederland een exoot toen het Polygonjournaal het tijdens de ramadan nog had over mohammedanen en hun rituelen. Na 9/11 werd de moslim een gepercipieerd, voor sommigen zelfs existentieel gevaar, een fundamentalist. De ene dag ging het nog over de vrome buurman die na dertig jaar nog altijd gebrekkig Nederlands sprak, de volgende dag over staatsgevaarlijke terroristen die zich incognito onder ons bevonden. ‘Vreemde portiekgeuren’ in een willekeurige galerijflat in het Utrechtse Overvecht stond niet meer voor simpel sociaal ongemak, maar werd symbool voor ‘botsende culturen’. Wat volgde waren heftige jaren van polarisatie, wantrouwen en confrontatie. Vooruitgang is een relatief begrip, vooral als de historische afstand nog niet zo groot is. Maar het pessimisme over de multiculturele samenleving (een ‘drama’, ‘mislukt’) en de plaats van de islam in het Westen (‘onverenigbaar’) begin deze eeuw leek na twee decennia gelogenstraft. Het voorspelde verval van de samenleving had niet plaatsgevonden. Het ging juist verrassend goed, ondanks zwartkijkerij van politici en opiniemakers. De morele paniek, hysterie en zondebokpolitiek rond de aanwezigheid van mos-

lims en migranten waren niet helemaal verdwenen maar behoorden – dacht ik – inmiddels wel tot de marge. Niet dus. *Old habits die hard*. Had ik mezelf in slaap gesust de afgelopen jaren toen ik dacht dat het niet wéér kon gebeuren, althans, niet met dezelfde heftigheid als twintig jaar geleden? Waar had ik dat eigenlijk op gebaseerd? Misschien had ik mijn voorzichtige optimisme geprojecteerd op mijn eigen leefwereld in Rotterdam (en inmiddels Amsterdam), waar de multiculturele samenleving simpelweg is, een voor mij zo vanzelfsprekend gegeven waar ik niet zonder kan. Het is zoals schrijver en collega-journalist Rasit Elibol het in een interview met *de Volkskrant* formuleerde: waar ter wereld kom je anders een gezinssituatie tegen die bestaat uit een Turkse vader en een Surinaamse moeder? Maar de afkeer van niet-westerse (en vooral islamitische) migranten en hun kinderen zit bij een aanzienlijk deel van de Nederlandse bevolking kennelijk diep. Het maakt weinig uit of het om een Syrische vluchteling met een verblijfsstatus gaat of een derde generatie Marokkaanse Nederlander. De kreet ‘vol is vol’ is allang geen taboe meer, de oproep tot ‘remigratie’ als eufemisme voor ‘buitenlanders opgerot’ raakt in zwang, zowel op straat als in het parlement. Zoals gezegd, het is niet dat ik dacht dat het verdwenen was. Een naïeve houding is iets wat ik me

niet kan veroorloven, maar met paranoia valt ook niet te leven. In een land waar *De Telegraaf* de grootste krant is en *Vandaag Inside* na het achtuurjournaal het best bekeken tv-programma, wéét je dat miljoenen mensen weinig moeite hebben met bekrompen en zelfs racistische uitspraken en beledigingen. Maar je weet ook dat de meeste mensen geen *Telegraaf* lezen en niet naar sbs kijken, dus je bent geneigd om te relativieren. En toch, na de zoveelste verkiezingsuitslag waarbij het land weer een stukje meer naar rechts is opgeschoven, kijk ik om me heen en denk ik: *et tu*, landgenoot? Word ik nou lachend begroet door iemand die zojuist in het stemhokje zonder enige schroom op de pvv heeft gestemd? Die achterdocht kan ik dan even niet van me afschudden. Als politiek een strijd met woorden is, zoals die idealiter in een gezonde democratie zou moeten zijn, dan vraag ik me af wat er nog valt te zeggen tegen iemand die domweg ‘minder’ van mijn soort mensen wil. Dat zijn allang geen vooroordelen meer die ik kan weg nemen – alsof dat trouwens mijn taak zou moeten zijn, de ander geruststellen dat heus niet álle Noord-Afrikanen crimineel zijn. Nee, het zijn rotsvaste overtuigingen die intussen salonfähig zijn geworden. Overtuigingen waar je niet over wil discussiëren omdat ze daarmee een aura van legitimiteit krijgen. Het zijn verwerpelijke ideeën die je zou moeten bestrijden vóóordat ze genormaliseerd raken. Daar is het nu

overduidelijk te laat voor, maar je geeft je ook niet zo- maar gewonnen. Zoals 9/11 samenviel met de guur-rechtse storm onder Pim Fortuyn, die de aanslagen meteen aan- haalde als waarschuwing voor de vijand van binnen- uit (moslims als ‘vijfde colonne’), zo zag Geert Wil- ders momentum in de directe nasleep van de aanval op 7 oktober. De dreiging uit Gaza zou deze kant op komen, de pro-Palestijnse sit-ins in de stationshallen van de ns als voorportaal van een intifada in de pol- der. ‘Grenzen dicht’ is een populistische klassieker in tijden van crisis en oorlog. De vechtlust die ik voelde tegenover de radicaal- rechtse opmars stond in schril contrast met het machteloze gevoel dat zich van mij meester maakte bij het aanschouwen van de Israëliische genocide in Gaza. Woorden schoten simpelweg tekort. Woorden konden de gruwelijke beelden niet beschrijven. Ge- livestreamde beelden die zo dichtbij leken alsof je ter plekke was. Je moest behalve onwetend ook wel blind zijn om niet te zien welke kant het meteen opging. Hoeveel kinderlijkjes zijn er nodig voor het door- dringt dat de ‘oorlog tegen terreur’ een terreuroorlog is? De volwassen wereld noemde het ‘complex’, dus keek ik met mijn dochter mee naar het *Jeugdjournaal*, in het kader van *explain it to me like I’m a nine-year- old*. Leg het maar uit aan kinderen, dat de beelden

van verwoeste woonwijken, scholen en ziekenhuizen ‘complex’ zijn. Gaza hing al snel als een grauwe sluier over de wereld. Of in ieder geval mijn wereld. Het duurde even voordat het ook de rest van Nederland begon te dagen: er wordt een volk uitgemoord en onze regering steunt en gedooft moedwillig de daders. De diepe minachting voor islamitische mensenlevens is angstaanjagend, een herinnering aan de donkerste periodes uit de vorige eeuw. Mochten er ooit concentratiekampen terugkeren in Europa, dan lijkt het geen twijfel over wie daarin terecht zullen komen.

Politici, invloedrijke instituties en andere verantwoordelijken trekken geen rode lijn. Maar de machtelozen wel, omdat zij zich er niet bij willen neerleggen dat machteloosheid je ontslaat van verzet plegen. ‘Passief toezien is een zeer bijzondere vorm van medeplichtigheid’, zei essayist Anil Ramdas ooit.

De verdraaiingen, leugens en mantra’s waarmee een wreed apartheidssysteem in stand werd gehouden zijn een toverdrankje dat zo langzamerhand is uitgewerkt. De pogingen om van genocide een semantische discussie te maken zijn daarom ook zo kwaad-aardig. Israël heeft van zijn intenties nooit een geheim gemaakt: het verdrijven en onteigenen van Palestijnen, het annexeren en koloniseren van Arabisch land, en het brutaal onderdrukken van elke vorm van verzet hebben zich allemaal in het openbaar voltrokken.

Het is gedocumenteerd, in schrift, in beeld, op video. Wat je ziet is exact wat het is. Genocide is hiervan het resultaat. Dit boek is een antwoord op het oprukkende fascisme en een aanklacht tegen de morele onverschilligheid van het Westen. Het voelt als een herhaling van zetten, maar kennelijk moet het steeds weer gezegd worden, in andere bewoordingen en met nog meer overtuiging. Stug blijven schrijven om terug te duwen. Om voor mezelf te spreken: ik kan niet anders.